Formy štátu odvodené od formy vlády, monarchia, republika, diktatúra :)

Forma vlády je najvýznamnejšou zložkou formy štátu, pretože vyjadruje:

- štruktúru najvyšších orgánov štátu a vzťahy medzi nimi,
- účasť občanov na realizácii štátnej moci, teda vzťah obyvateľov k štátnej moci (od toho závisí, či štát je priamou, nepriamou, formálnou, obmedzenou a podobnou demokraciou).

Z hľadiska sústavy štátnych orgánov, ich vzájomných vzťahov a so zreteľom na hlavu štátu **delíme formy vlády na:**

- monarchie,
- republiky,
- diktatúry.

Monarchia je taká forma vlády čiže forma štátu, kde na čele štátu je panovník, monarcha, suverénna osobnosť s rôznym titulom (napr. kráľ, cisár, knieža, vojvoda, sultán, šejk a pod.). Panovník má osobné privilégia, k moci sa dostáva dedične, len výnimočne voľbou. Vo väčšine prípadov panovník nie je politicky zodpovedný, je formálnou hlavou štátu.

Monarchie **rozlišujeme** na:

- dedičné - nový panovník v nich nastupuje z panovníckej dynastie na základe nástupníckeho práva,
- volené - v súčasnosti napr. teoretická monarchia Vatikán, v minulosti Poľsko.

Republika je forma vlády, kde na čele štátu je osoba, ktorú na časovo obmedzené obdobie volí buď parlament, alebo sa volí v priamych voľbách. Zvyčajne je to prezident bez osobných privilégií alebo kolektívny orgán (napríklad bývalý ZSSR).

Podľa toho, ktorý z najvyšších štátnych orgánov má silnejšie postavenie, rozlišujeme

- parlamentnú republiku,
- prezidentskú republiku.

V parlamentnej republike existuje deľba práce, moci aj zodpovednosti. Parlament je volený vo všeobecných priamych voľbách a prezidenta volí parlament. Vládu menuje prezident, ktorý jej zostavením zvyčajne poverí vodcu najsilnejšej parlamentnej strany; schvaľuje ju parlament. Vláda je za svoju činnosť zodpovedá parlamentu, ktorý jej môže vysloviť nedôveru.

V prezidentskej republike je hlavou štátu prezident, ktorý je súčasne na čele exekutívny (výkonnej moci). Prezidenta nevolí parlament, ale občania vo všeobecných priamych voľbách (napr. Francúzsko, Rusko) alebo nepriamo, prostredníctvom voliteľov (USA). Prezident nie je parlamentu zodpovedný, má rozsiahle právomoci, môže vetovať alebo zdržať prijatie zákonov. Je buď priamo hlavou výkonnej moci (USA), alebo má právo do výkonnej moci zasahovať, napríklad predsedať vláde (Francúzsko).

Diktatúra (samovláda) je forma vlády, ktorá sústreďuje politickú moc v rukách neobmedzeného vládcu alebo malej skupiny ľudí. Každá diktatúra sa vyznačuje:

- koncentráciou moci (zákonodarnej, výkonnej aj súdnej),
- vylúčením väčšiny obyvateľstva z účasti na politickom rozhodovaní (konkrétne sa prejavuje tak, že sa voľby buď nekonajú, alebo sa konajú len formálne, zmanipulované voľby).
- zabránením diskusie a propagácie politických názorov, či už cenzúrou - kontrolou tlače, alebo monopolom na prostriedky masovej komunikácie (tlače, televízie, rozhlasu).

Pri tomto type vlády sa funkcia hlavy štátu najčastejšie obsadzuje nelegitímne, napr. štátnym prevratom. Znakom modernej diktatúry býva totalitne presadzovaná ideológia a masové politické strany, ktorých aparát prerastá do štátneho aparátu. V dejinách sa realizovali viaceré typy diktatúr: vojenská, fašistická a diktatúra proletariátu.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania